

FU-YÜ KIRGIZLARININ GÜNLÜK HAYATTA KULLANDIKLARI BAZI KELİMELER *

Prof. Dr. Hu Zhen-Hua

Çin Halk Cumhuriyeti, Pekin Devlet Üniversitesi

Çev. Hülya KASAPOĞLU ÇENGEL

Kirgizistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü Öğretim Üyesi

1950’li yıllarda Hiyluncyan (Heyloñcyañ, Rusça transkripsiyonda – Heyluntszyan) bölgesinin Fu-yü (Fuiy) kasabasındaki Beycin (Pekin) Merkezî Milletler Enstitüsüne okumak için gelen Kirgiz gençleri vardı. Ben, o sırada bir yandan Enstitüde Kirgizlerin okuduğu sınıfta öğretmen olarak ders verirken bir yandan da Türkoloji asistanı olarak Moskova’dan gelen Türkolog Ethem Rahimoviç Tenisev hocadan ders alıyordum.

Fu-yü Kirgizlerinin dilini araştırmaya başladım. Hocam E. R. Tenisev’in, bana bir dilin bilimsel öneminin çok büyük olduğu konusunda söyledikleri su an bile aklımda. Sonra E. R. Tenisev, benim seyahatlerim sonucunda topladığım leksik malzemeleri alıp Moskova’da çıkan *Voprosi Yazikoznaniya* (Dil Bilim Sorunları) adlı derginin 1996 yılı 2. sayısında “Fu-yü Kirgizdarının Tili” (Fu-yü Kirgizlerinin Dili) adıyla yayımladı. Bu makale, Fu-yü Kirgizlerinin dilini bilim dünyasına tanıtan ilk çalışma oldu.

1980 yılının yaz mevsiminde Hiyluncyan bölgesi Fu-yü kasabasına bağlı Ucyazi (Cazi) ve Çcazi adlı köylere giderek iki ay boyunca gezip malzeme topladım. Pekin’e döndükten sonra Çnce üç makale yayımladım:

1. “Hiyluñcyañ provintsiyasi Fu-yü uyezdindeki kirgizdar” (Hiyluncyan Bölgesi Fu-yü İlçesindeki Kirgizler ve Dil Özellikleri), *Borborduk Uluttar institunun ilimiy curnali*, 1983, S. 2.

2. “Hiyluñcyañ provintsiyasının Fu-yü uyezdindeki kirgizdar” (Hiyluncyan Bölgesinin Fu-yü İlçesindeki Kirgizler), *Folklor curnali*, 1981, S. 7.

3. “Çgis tündüktögü kirgizdardin tilinin fonetikasının kiskaça abalı” (Kuzeydoğu Kirgizlerinin Dilinin Kısa Fonetik Durumu), *Uluttardin til, cazuularin izildöö ciynagi*, Siçuan Uluttar basması, 1984.

1983 yılında Prof. G. Imart’ın daveti üzerine Fransa’ya gittim. Prof. G. Imart’la birlikte “Fu-yü kirgizdari” (Fu-yü Kirgizleri) adlı bilimsel bir makale yazıp Indiana Üniversitesinin (AKS) dergisinde yayımladık. 1989 yılında yine G. Imart’la birlikte “Kirgiz tilinin okuu kitebi” (Kirgiz Dili Okuma Kitabı) (A Kirgiz Reader) adlı

---

* Bu yazı, Çin Halk Cumhuriyeti, Pekin Devlet Üniversitesi Profesörü Hu Zhen-hua tarafından yazılan ve Kirgizistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisinin 3. sayısında yayımlanan “Fu-yü Kirgizdari üy tiriciliğinde koldongon kee bir sözdör” başlıklı Kirgizca makalenin Türkiye Türkçesine çevirisidir.

FU-YÜ KIRGIZLARININ GÜNLÜK HAYATTA KULLANDIKLARI 187
BAZI KELİMELER

çalışmamız İngilizce olarak çıktı. Bu çalışmanın içinde Fu-yü Kirgizlerinin dili ile ilgili malzemeler de yer almıştı.

Fu-yü Kirgizlerinin günlük hayatta kullandıkları bazı kelimeleri, Türk dilini konuşan okuyuculara ve ayrıca, Kirgiz okuyucularına tanıtmayı uygun gördüm. Bu dile ilgi duyan meslektaşlarımın bundan yararlanmasını diliyorum.

<u>Kirgiz Edebî Dili</u>	<u>Fu-yü Kirgizlerinin Dili</u>	<u>Türkiye Türkçesi</u>
asman	diñgir	gök
cer	cir	yer
kün	gün	günes
ay	ay	ay
cildiz	ciltis	yıldız
ceti arkar (altın kazık)	altın gadas	büyük ayı
samal	salgin	rüzgâr
bulut	bult	bulut
camgir	namir	yagmur
kar	gar	kar
tuman	manin	sis
asan-üsön	suliñ	gökkusagi
muz	buz	buz
möndür	mündür	dolu
kuyun	guyun	kasirga
çağılgan	saslin	simsek
ot	ot	ates
is	is	tütsülenen sey
topurak	dobrih	toprak
balçık	balgas	çamur
kum	gum	kum
tas	das	tas
kül	gül	kül
too	dah	dag
köl	göl	göl
dariya, suu	mürün	irmak
deñiz	dalay	deniz
bulak	buluh	bulak, pınar
kir	gir	tepe, kenar
iyin	iin	omuz
kuduk	guduh	kuyu
arasan	arsan	kaynak
tozoñ	dosin	toz

cil	cil	yil
biyil	biin cil, büün cil	bu yil
keler cil	gilir cil	gelecek yil
biltir	biltir	geçen yil
cas	cas	genç
bügün	bin gün, büün gün	bugün
erteñ	danda	yarın
birinçi künü	bis < birisi gün	birinci gün
keçee	gici (gece)	dün
murdagi künü	burun gün	önceki gün
açık kün	carik gün	açık hava
bürkök kün	busti gün	kapalı hava
tün	gara	gece
keç	gis (ges)	geç
erteñ menen	irtiñ (erteñ)	sabah
tüs	düs	ögle
tüstön murun	düstün burun	ögleden önce
tüstön kiyin	düstün gidir	ögleden sonra
carim tün	ortun	gece yarisi
kündüz	gündi	gündüz
çak	çah	zaman
caz	cas	bahar
cay	cay	yaz
küz	güs	güz
kis	gis	kis
çigis	asar	dogu
batis	usar	bati
tüstük	ilgir	güney
tündük	didir	kuzey
orto	ort	orta
sol	sol	sol
oñ	oñ	sag
aldi	ald	ön
art	art	art, arka
iç	is	iç
tis	disgar	dis
üst	üst	üst
cogor	cogor	yukari
tömön	bibek	asagi
aylana	ibir	etraf
can	girma	yan, cihet
uç	us	uç

FU-YÜ KIRGIZLARININ GÜNLÜK HAYATTA KULLANDIKLARI 189
BAZI KELİMELER

buluñ	buluñ	köse, bucak
murun	burun	önce
soñ	soñ~sonoñ	sonra
bir azdan soñ	bir gizik soñ	bir az sonra
andan soñ	anan soñ	ondan sonra
altın	altın	altın
kümüs	gümüs~mingin	gümüs
cez	ces	bakır
temir	dimir	demir
korgosun	gorgolçi	kursun
bolot	bolot	polat, çelik
tuz	dus	tuz
añ	an	av
mergen-añçi	añlar gici	avci
colbors	bar	kaplan
aristan	arislin	arслан
pil	caan	fil
börü~kariskir	lansuh	kurt
taygan	taygan	tazi
ceyren	ceyryn	ceren
kiyik	giyik	geyik
bugu	bug~siin	erkek geyik
maral	maril	maral
kulan	cirlik at	bir at çesidi
maymil ¹	miçin	maymun
doñuz~çoçko	gaha~dirdih	domuz
tülkü	dülgü	tilki
koyon	gozan	tavsan
at	at	at
aygir	ahsir at	aygir
bee	bii at	kisrak
kulun	gulun	kulun
bisti	durt castih at	dört yasinda at
akta at	ahti at	igdis at
kisir bee	gisir bii	kisir kisrak
corgo	corgo	yorga at
uy	inih	inek
muzoo	buza	buzagi

¹ Kirgiz Türkçesinde *meçin* kelimesi de kullanılmaktadır: K. K. Yudahin, *Kirgizsko-russkiy slovar'*, Moskva 1985, s. 27; E. Abduldayev, D. Isayev, *Kirgiz Tilinin Tüsündürmө Sözdügü*, Frunze 1969, s. 428 (HK).

eçki	sardirih	keçi
koy	goy	koyun
koçkor	goy bugizi	koç
kozu	goy balazi	kuzu
töö	dumi	deve
esek ²	ilcigin	esek
kus	gus~guzih	kus
took	tohay	tavuk
cöcö	cüçük~tohay balazi	civciv
cumurtka	nomurtga	yumurta
kaz	gaz	kaz
kepter ³	tuthi	güvercin
çimçik	darinda	her çeşit ufak kus
toos	tort	tavus
çabalakey	gargaçi	kırlangıç
karga	garga	karga
sagızgan	sadsiga	saksagan
kirgool	girgil	sülün
bödönö	bödürçün	bildircin
ilaçin	garga	doğan
bürküt	garçiga	kartal
karçiga	cirgü	atmaca
itelgi	itilih	sahin
kükük~zeynep	böbölcün	guguk
carkanat ⁴	papga	yarasa
masa	bihin siih	sivrisinek
kurt	gurt	kurt
iynelek	gimihiy	agustos böcegi
cörgömüs	agalcan	örümcek
çimin	siih	sinek
kantala	gizil gurt	tahta kurusu
bürgö	sirtkih~siriktiç	pire
cilan	cilan~cilin	yılan
aari	ara	ari

² Bu kelime, makalede *isek* şeklinde yazılmıştır. Biz, Kırgız sözlüklerindeki şekli esas alarak kelimeyi *esek* şeklinde gösterdik: K. K. Yudahin, age., s. 470; E. Abduldayev, D. Isayev, age., s. 773 (HK).

³ Kırgız Türkçesinde *kögüçkön* kelimesi de mevcuttur: K. K. Yudahin, age., s. 414; E. Abduldayev, D. Isayev, age., s. 341 (HK).

⁴ Bu kelime, makalede *carkanat* şeklinde geçmektedir. Yudahin'in sözlüğünde kelimenin aslinin *carganat* olduğu yazılmış ve ayrıca, *carkanat* şeklinin kullanıldığı da belirtilmiştir: K. K. Yudahin, age., s. 234-235 (HK).

FU-YÜ KIRGIZLARININ GÜNLÜK HAYATTA KULLANDIKLARI 191
BAZI KELIMELER

bit	bit	bit
balik	balih	balik
kanat	ganat	kanat
tuyak	durak	hayvan tirnagi
buka	buga	boga
tamir	duus	kök, damar
butak	sala	dal, budak
calbirak	lapçin	yaprak
uruk	urin	uyruk, tohum
buuday	meyzi	bugday
cügörü	susu	misir
sök	balin	dari
burçak	burçuh	fasulye
kizil murç	çincyu	kirmizi biber
kartoska	sañyu	patates
ot~çöp	ot	ot
sarimsak	saunda	sarimsak
sogon	uli gurgin	yabanî sogan
et	it	et
may	us	yag
sari may	sarih us	sari yag, tereyagi
süt	süt	süt
kimiz	gimis	kimiz
çalap	erih	ayran
arak	arih	raki
taruu	nardan	dari
sulu	nirgi	yulaf
un	un~unih	un
as	as	as, yemek
kazan	gazan	kazan
kasik	gasik	kasik
çelek, çaka	sugonagin	kova, fiçi
ayak	ayik~ayah	fincan, çanak
çökö	saphin	dari
das	tuñpin	büyük kazan
oçok	cohu	ocak
kayçi	gayci	makas
sötka	suazi	fırça
kol cooluk	ayçur	esarp
kükürt	çudiñ	kükürt
sam	la	mum
may çirak	us diñcen	kandil, mum

bötölkö	lañko	sise
orunduk	yizi	sandalye
üstöl	sire	masa
sandik	aptir	sandik
sati	guli agis	tahta el merdiveni
ara	gire	testere
sibege	bis	biz, tig
balta	suhun	balta
sürgü~irendi	duybin	rende
kazik	çuçin	kazik
orok	gadur	orak
iyne	inge	igne
cip	cip	ip
esik	ijik	esik, kapi agzi
tereze	çoñho	pencere
üy	ib	ev
cuurkan	cogorgon~coorgon	yorgan
cazdik	castih	yastik
biçak	biçah	biçak
bülöö	bilen das	bilegi
çark	guldi	çark, daire
kiyiz	giis	keçe
ak üy~boz üy	mehan	keçeden çadır
türkük	durgil	direk, destek
bosogo	bosogo	esik
kulpu	turhul	kilit
saar	got	sehir
ayil	aal	köy
boyok	bodih	boya
irañ ⁵	cüzin	renk
boz	buus	boz
tebetey	buruh~burh	kalpak
ton	don	kürk, gocuk
besmant ⁶	gandasin	üst giyim
sim	sitan	pantolon
karmooç	hancil	avci
caka	daga	yaka
ceñ	gamçin	yen, kol

⁵ Bu kelime, makalede *iraañ* şeklinde uzun ünlülü yazılmıştır. Kırgız sözlüklerinde *irañ* şeklindedir: K. K. Yudahin, age., s. 436; E. Abduldayev, D. Isayev, age., s. 751 (HK).

⁶ Makalede *besmat* şeklinde geçen bu kelime, Kırgız sözlüklerinde *besmant* şeklindedir: K. K. Yudahin, age., s. 133; E. Abduldayev, D. Isayev, age., s. 99 (HK).

FU-YÜ KIRGIZLARININ GÜNLÜK HAYATTA KULLANDIKLARI 193
BAZI KELIMELER

kur	gur	kusak
çöntök	goron	cep
topçu	dopçin	düğme
booluk	saminada	bağ
sayma	calgadih	nakisli
bilerik	bitis	bilezik
sakek	gürçük	yüzük
teñge	diñgi	para
suru	suru	mercan
monçok	monçu	boncuk
iyemek	izirga	küpe
ötük	udih	çizme
baypak	uh	uzun çorap
kiyim	gib	giyim
dene	bos	ten, gövde
bas	bas	bas
çaç	sas	saç
tük	dük	tüy
kas	gimisin	kas
köz	garah	göz
karaçık	garahnañ gari	göz siperi
murun	burun	burun
caak	naah	çene
kulak	gulah	kulak
çeke	suhu	sakak
mañday	miin	alin
ooz	aas	agiz
til	dil	dil
tis	dis	dis
mürö ⁷	inni	omuz
bel	bil	bel
dali	dali	kürek kemigi
kol	gol	el
alakan	alih	avuç
barmak	sala	parmak
tirmak	dirdih	tirnak
tös	dus	dös, göğüs
emçek	emcek	meme

---

⁷ Bu kelime, Kırgız sözlüklerinde *mörü* ve *mürü* şeklinde geçmekte ve kelimenin *iyin* ile es anlamlı kullanıldığı belirtilmektedir: K. K. Yudahin, age., s. 44; E. Abduldıyev, D. Isayev, age., s. 442 (HK).

çıkanak	toho	dirsek
kabirga	gabirga	kaburga
kindik	gindik	göbek
cambas	göçük	but,kalça kemigi
kuyruk	guzruh	kuyruk
tize	dizi	diz
baltir	baltir	baldır, bacak
but	but	ayak
ayak	azih	ayak, son
taman	dabih	taban
cürök	dürüh	yürek, kalp
mee	derik	beyin
sakal	sagil	sakal
örkō ⁸	uhu	
böör (böyrök)	böör	böbrek
içegi	gart	bağırsak
boor	baarin	karaciğer
tabarsik	goh	sidik kovugu
kiçine til	giçih dil	küçük dil
kan	gan	kan
siydik	siydik	sidik
bok	sas	bok
ter	dir	ter
ooru	agrih	agri
oosurak	ozirih	osuruk
kirpik	silek	kirpik
taramis	siyrik	sinir
söök	sööh	kemik
bilek	siñlah	bilek
sokur	sigir	kör
dülöy	goño	sagir
tökör	ahsah	sakat
taz	das	kel, dazlak
bükür	bihir	kambur
calgiz köz	nagas garah	tek göz
çaar	mazi	çiçek bozugu
kizil	kiçih ilga	kizilcik
çeçek	uluh ilga	çiçek hastaligi
kelte	sanhañ	tifo
kotur	simsihi	uyuz

⁸ Kirgiz sözlüklerinde bu kelimeye rastlayamadık (HK).

FU-YÜ KIRGIZLARININ GÜNLÜK HAYATTA KULLANDIKLARI 195
BAZI KELIMELER

tuttuk	sorbin	üreme hastalığı
oorular	gam	hastalıklar
dari	im	ilâç
iriñ	iriñ	irin
tükürük	sirek	tükürük
kitep	biçik	kitap
Kuran	nom	kutsal kitap
depter	binzi	defter
kagaz	çaasin	kâğıt
sizgiç	çi	cetvel
dumbak ⁹	duurih	
oyun	oonim	oyun
tamga	tamih	damga, alfabe
temir komuz	dimir gomus	demir kopuz
kiyak	goor	keman
saytan	azi	seytan
ruh	got	ruh
çagan (bayram)	ahti	ay basi
beyit	suuh	mezar tasi
burkan~but	burhan	put
toy	doy	toy, ziyafet
bek	bih	bey
çerik	serik	çeri
miltik	miltih~multuh	tüfek
aeroplan	peyci~feyci	uçak
ok	oh	ok
caa	caa	yay
karool	garool	bekçi
araba	dirgin	at arabasi
keme	gimi	gemi
sal	sal	sal
aynek	sili	ayna, cam
col	col	yol
cemis	cemis	yemis
casilça	gögööt	sebze, yesillik
pakta	gubuñ	pamuk
çay	çay	çay
sorpo	min~sul	çorba
söz	söz	söz
ir	sarin	sarki, siir

⁹ Kirgiz sözlüklerinde bu kelime geçmemektedir (HK).

kisi	gici	kisi
ee	ee	sahip
er	ir giji~gurluh	erkek
ayal	gurcah giji~ibdik	kadin
uul~kizi	ogis	oglu kizi
bala	bala	çocuk
uul	ool	ogul
kiz	gis	kiz
kariya	castih giji	ihhtiyar
cigit	ciit	yigit
ata~baba	otaçi	baba
aymak	aymih	arazi, toprak
ulut	ustar	millet
baatir	baatir	bahadir
bay	bay giji	zengin
kedey	coh giji	yoksul
aba	ata	agabey
ene	ice	anne
katin	gatin-gat	hatun
ögöy ata	soñ ata	üvey baba
ögöy ene	soñ ice	üvey anne
çoñ ata	yiyi	baba tarafından dede
çoñ ene	tetey	babaanne
uluu uul~tun uul	uluh ool	büyük ogul
ece	biyce	abla
karindas	gis domo	küçük kız kardes
aga	aki~garindas	agabey
aba	abuga	amca
kiçiü ene	ugmi	küçük anne
taga-tayake	dayi	dayi, amca
tayace	göyi	teyze
ceñe	nigdi	yenge
cezde	cesti	eniste
nebere	omil	torun
ayas ini	açi ool	çok yakin arkadasin
		erkek kardesi
ayas karindas	açi gis	çok yakin
		arkadasin kizkardesi
tayata	gastih aba	anne tarafından dede
tayane	gastih ice	anneanne
baca	baca	bacanak
koñsu	daa ib	komsu

FU-YÜ KIRGIZLARININ GÜNLÜK HAYATTA KULLANDIKLARI 197
BAZI KELIMELER

familiya	gal	soyadi
çal	apsih	ihtiyar
mugalim	bahsi	muallim
okuuçu	biçik urgin	öğrenci
tuugan	duh	akraba
cigaççi	tocen	marangoz
soodager	memeçi gecı	tüccar
diykan	deren gecı	çiftçi
maçı	malçi~malçin	çoban
bandit	kizil sakal	soyguncu
meyman	giçin	misafir
dos	ah dimi~sodal	dost
Orus	Oros	Rus
Kitay (Hanzu)	nihin	Çin
Mongol	Mool	Mogol
Kirgiz	Hirgis~Girgis	Kirgiz
Mancur	Manci	Mançu
boydok	naa bos	bekâr
uluu	uluh	ulu
kiçine	giçih	küçük
coon	coon	yogun, kalın
içke	niske	ince
biyik	buzik	yüksek
capiz	cabis	alçak, kısa
uzun	uzun	uzun
kiska	çoltuh	kısa
iraak	irih	irak, uzak
cakin	daa	yakın
oor	aar	agir
ceñ	nizih	yen, kol
çiñ	diñ	dogru, saglam
bos	bos	bos
carik	carih	aydinlik
karañgi	garha	karanlik
tattuu	daamdih	tatli, lezzetli
sasik	cistih	kötü koku
açuu	açih	aci
koyuu	goyuh	koyu, kati
suyuk	sugnarın	sivi
katuu	gadih	sert
cumsak	cimcih	yumusak
kaliñ	galın	kalın

cuka	cogu	ince
taza	sibir	temiz
balit	bücül	pis, mundar
keñ	aldih	genis
tar	giçih	dar
semiz	simis	etli, sisman
körköm	ciraliñ	güzel
caksi	caksi	iyi
caman	cabil	kötü
kurgak	gurgah	kurak, kuru
nim	sihtih~ul	nem
arbin~köp	arbin	çok
az	bicihin	az
artik	artih	fazla
tik	dih	dik
cañi	naa	yeni
eski~köönö	irgi	eski, köhne
oñoy	amirhan	kolay
tüz	edli	düz, doğru
isik	izih	sıcak
suuk	sooh	soguk
ciluu	bilin	ilik
salkin	sirin	serin
küçtüü	güçtih	güçlü
küçsüz	küs coh	güçsüz
mayлуу	ustih	yagli
kimbat	unlih	pahali
arzan	gindih	ucuz
calkoo	calti	tembel
çapçañ	gapsiha	çabuk, hizli
akirin	agirin	yavas
ak	ah	ak
kara	gar	kara
kizil	gizil	kizil
sari	sarih	sari
kök	göh	mavi
boz	bos	vücut
toru	bor	doru
casil	nogon	yesil
cittuu	amnidih	iyi kokulu
dayima	gazhindi	daima
eñ	ganagan	en

FU-YÜ KIRGIZLARININ GÜNLÜK HAYATTA KULLANDIKLARI 199
BAZI KELIMELER

sözsüz	gate	süphesiz
baya	naa	demin
azir ele	masañ	biraz önce
ele	le	kuvvetlendirme edati
da	da	da, de
baska	basga	baska
-bi/-bi, -bu/-bü		
-pi/-pi, -pu/-pü	ma	mi/mi
baari	barsi	hepsi
birge	birgi	birlikte
ötö	dirisa	çok
tuyuksuz	ginthin	engelsiz
ooba	ya	evet
menen	bil	ile
dagi	dahu	dahi
ar(i) cak	ar	öte
ber(i) cak	beer	beri
men	min	ben
sen	sin	sen
al	ol	o
biz	bis	biz
siler	siler	siz
alar	olor~alar	onlar
öz	bos	öz
minda	minda	burada
anda	anda	o zaman
kayda	gaye	nerde
kaysi	gayzi~gazi	hangisi
kanday	gadah	nasil
minday	mindah	böyle
anday	andah	öyle
emne	nem	ne
neçe	nice~ninci	ne kadar
emne üçün	nogoo	niçin
kim	gim	kim
kaçan	gacan	ne zaman
minça	minca	bu kadar
ança	anca	o kadar
eç kaysi	is gayzi	hiçbirisi
eçteme	istim	hiçbir sey
san	san	sayi
bir	bir	bir

eki	igi	iki
üç	us	üç
tört	durt	dört
bes	bis	bes
alti	alti	alti
ceti	ceti~çiti	yedi
segiz	siygis	sekiz
toguz	dogis	dokuz
on	on	on
on bir	on bir	on bir
on eki	onigi	on iki
on üç	on us	on üç
on dört	on durt	on dört
on bes	on bis	on bes
on alti	on alti	on alti
on ceti	on citi	on yedi
on segiz	on siygis	on sekiz
on toguz	on dogis	on dokuz
ciyirma	cibir	yirmi
otuz	otus	otuz
kirk	durtin	kirk
elüü	bizen	elli
altimis	altan	altmis
cetimis	citin~çitin	yetmis
seksen	siygizen	seksen
tokson	dogizon	doksan
cüz	cüs	yüz
miñ	muñ	bin
tümön	duman	on bin
birinçi	birinci	birinci
ekinçi	iginci	ikinci
üçünçü	uzinci	üçüncü
törtünçü	durdinci	dördüncü
besinçi	bizinci	besinci
altınçi	altinci	altinci
cetinçi	citinci	yedinci
segizinçi	siygizinci	sekizinçi
toguzunçu	dogizinci	dokuzuncu
onunçu	oninci	onuncu
ciyirmançi	cibirinci	yirminci
ekiden bir	igi ulisniñ biri	ikide bir
carim	carin	yarim

FU-YÜ KIRGIZLARININ GÜNLÜK HAYATTA KULLANDIKLARI 201
BAZI KELIMELER

carim kilo	cin	yarim kilo
kulaç	gulis	kulaç
karis	garis	karis
durus	daris	dogru
cür-	cür-	yürüme k
cet-	cit-	yetismek
bar-	bar-	varmak
kel-	gil-	gelmek
kir-	gir-	girmek
çik-	çik-	çikmak
kon-	gon-	konmak
cügür-	cugur-	kosmak
uç-	us-	uçmak
oltur~otur-	udur-	oturmak
tur-	tur-	kalkmak
bar	dor	var
cok	coh	yok
cogol-	cool~cogol-	yok olmak
kör-	gur-	görmek
uk-	isti-	isitmek
süylö-	söli-	söylemek
de-	di-	demek
kül-	gul-	gülmek
iyla-	yilgi-	aglamak
tart-	dart-	tartmak, çekmek
kaynat-	gant-	kaynatmak
iç-	is-	içmek
ce-	ci-	yemek
toy-	dos-	doymak
et-	it-	etmek
kiy-	giz-	giymek
çeç-	sit-	çözmek, çıkarmak
kork-	gorh-	korkmak
uyalt-	uyattir-	utandırmak
kus-	gus~gustir-	küsmek
sindir-	sindir-	kirmek
sis-	köp~köbidir-	sismek
ooru-	agir-	hastalanmak
küydür-	güydür-	yakmak
ot tutasdir-	ot gamistir-	ates yakmak
sargar-	sarigiltir-	sararmak
sat-	sat-	satmak

al-	al-	almak
sal-	sal-	salmak, koymak
kayt-	nan-	dönmek
ber-	bir-	vermek
kaytar-	nandır-	geri vermek
bayla-	balgi-	bağlamak
kaz-	gas-	kazmak
isendir-	ithidir-	inandırmak
il-	il-	ilmek, takmak
tanda-	ilis-	seçmek
caril-	caril-	yarılmak
mas bol-	izir-	sarhos olmak
ala tur-	ahsiy-	geri vermek üzere almak
bas iy-	bas ir-	bas egmek
es al-	amirla-	dinlenmek
oodar-	añtil-	devir-
añ uula-	añil-	avlamak
agar-	agar-	agarmak
arttir-	arttar-	büyütmek, çoğaltmak
at-	at-	atmak
aç-	as-	açmak
kün küy-	gün dot-	günesin çıkması
ay küy-	ay dot-	ayın çıkması
cut-	azhidir-	yutmak
ör-	osin-	yükselmek
alasal-	os-	yikmak
oygon-	osin-	uyanmak
öç-	us-	sönmek
ös-	us-	büyüme
oyno-	ooni-	oynamak
üyrön-	urin-	öğrenmek
boorlo-	untı-	dağ boyunca yürümek
öl-	ul-	ölmek
öltür-	udir-	öldürmek
unut-	untar-	unutmak
taarin-	uhu-	darılmak
üylön-	öpür-	evlenmek
uyku kel-	uygi gil-	uykusu gelmek
ukta-	uzi-	uyumak
caz-	biçi-	yazmak
bil-	bil-	bilmek
bisir-	bizir-	pisirmek

FU-YÜ KIRGIZLARININ GÜNLÜK HAYATTA KULLANDIKLARI 203
BAZI KELİMELER

talas-	dalas-	dalamak
cardam ber-	bañis -	yardıı etmek
basta-	basta-	baslamak
cap-	cap-	kapamak
bas-	bas-	yürüıek
boyo-	bodi-	boyamak
boyunda bar~		
boykat bol-	bozina dor	hamile
bis -	bis -	pismek
bülö-	bile-	bilemek
çarça-	modi-	yorulmak
tile-	dile-	dilemek
tep-	dep-	tepmek
tüs-	dus-	inmek
tik-	dik-	dikmek
cay-	dinit-	sermek, yaymak
izde-	dile-	aramak
tut-	dut-	tutmak, yakalamak
tiste-	den-	dislemek
kos-	dogu s -	katmak
tos-	dos-	karsilamak; yol kesmek
tuu-	duu-	dogmak
tara-	dara-	taramak, yayılmak
taani-	daani-	tanimak
tol-	dol-	dolmak
ten ¹⁰	dindir-	
uzar-	suzir-	uzamak
sura-	sura-	sormak
coop ber-	sulip bir-	cevap vermek
sana-	sani-	saymak
sak	sah	sag
çögöölö-	suhti-	diz çökmek
kaygilan-	sagis cobul-	kaygilanmak
irda-	sarindir-	sarki söylemek
suusa-	sugsu-	susamak
cuu-	cuu-	yikamak
cötöl-	cidil-	öksürmek
çıla -	cibidir-	bir seyı suyun içine koymak
caa-	caa-	yagmak

¹⁰ Bu fiil, Kırgız sözlüklerinde geçmemektedir (HK).

sipir-
çaç-
çap-
kaç-
kötör-
keç-
cek kör-
caktır-
eerçit-
kuçaktas-
köm-
talas-
köç-

suurdi-
sas -
sapsi-
gas -
götir-
gis -
çiçir-
gasir-
goo-
guzahır-
güm-
giris -
güs-

süpürmek
saçmak
el çirpmak; vurmak
kaçmak
kaldırmak
geçmek
nefret etmek
onaylamak
birlikte götürmek
kucaklamak
gömmek
tartismak
göçmek